

A Régiók Bizottsága véleménye a hagyományos nyelvi kisebbségek védelméről és fejlesztéséről a Lisszaboni Szerződés keretében

(2011/C 259/06)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- kiemeli a kisebbségi nyelvek és Európa nyelvi sokszínűségének pozitív hatását mind általában társadalmi és kulturális téren, mind pedig az egyes személyek és azon közösségek szempontjából, ahová e személyek tartoznak, a kulturális javak kezelése keretében lehetővé téve a kreativitás és az innováció ösztönzését is, többek között a gazdasági fejlődés elősegítése érdekében;
- aláhúzza a témával kapcsolatos fokozódó európai érzékenységet, melyet a közösségi jog változása is bizonyít, különösen a Lisszaboni Szerződés esetében, ahol az európai kulturális örökség fennmaradásának és fejlesztésének sarkalatos elemeként jelenik meg a nyelvi és kulturális sokszínűség tiszteletben tartásának elve, az Európai Unió Alapjogi Chartája pedig tilt bármely, a nyelven vagy a nemzeti kisebbséghez való tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetést;
- hangsúlyozza saját alapvető szerepét, hiszen az RB olyan közgyűlés, mely képes összegyűjteni és terjeszteni a kisebbségi nyelveknek – és általánosabban véve az európai kulturális sokszínűség kifejeződéseként az egyes nyelvi kisebbségek kultúrájának – védelmére és népszerűsítésére szolgáló „bevált gyakorlatokat”, ami valamennyi történelmi nyelvi kisebbség javát szolgálja;
- végül azt szeretné, ha az Európai Bizottság és a Tanács egyre inkább tudatára ébredne annak, hogy megerősített jogalapra van szükség, amely specifikus, megfelelően finanszírozott politikát tesz lehetővé a nyelvi kisebbségek érdekében.

Előadó Luciano CAVERI (IT/ALDE), Valle d'Aosta autonóm régió tanácsának tagja

I. POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

Általános megjegyzések

1. először is megjegyzi, hogy az Európai Unió gazdag a saját államuk nyelvétől eltérő nyelvet használó nyelvi és nemzeti történelmi kisebbségekben (amelyeket őshonosként, vagy hagyományosként is meg lehet határozni);

2. emlékeztet arra, hogy a helyi és regionális demokrácia szintjei a szubszidiaritás elvének megfelelően a fenti kulturális és nyelvi sokszínűség védelmére és előmozdítására irányuló, egyre fontosabb szerepet töltenek be az Európai Unió minden országában, például az oktatás minden szintje és foka, a kultúra és a média, valamint a vidékfejlesztés területén;

3. kiemeli a kisebbségi nyelvek és Európa nyelvi sokszínűségének pozitív hatását mind általában társadalmi és kulturális téren, mind pedig az egyes személyek és azon közösségek szempontjából, ahová e személyek tartoznak, a kulturális javak kezelése keretében lehetővé téve a kreativitás és az innováció ösztönzését is, többek között a gazdasági fejlődés elősegítése érdekében;

4. rámutat, hogy az elmúlt években a nemzetközi jog révén fokozatosan gazdagodott az úgynevezett kisebbségi nyelvek fennmaradását és fejlődését célzó jogi eszközök tára: ebbe az irányba mutatott a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló 1992-es ENSZ-nyilatkozat, illetve az UNESCO-hoz kapcsolódó számos nyilatkozat, egyezmény és ajánlás a nemzetközi szervezet egész története során egészen a legutóbbi, a kulturális kifejeződések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló, 2005-ben aláírt egyezményig;

5. különösen nagyra tartja az Európa Tanácsnak a nyelvpolitika ügyében mindig is betöltött fontos szerepét, mely főként a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája elnevezésű, 1992-ben elkészült alapvető dokumentumban vagy a nemzeti kisebbségek védelméről szóló 1995-ös keretegyezményben öltött testet;

6. kitér továbbá az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusának 2010. március 18-i állásfoglalására (301/2010) „A kisebbségi nyelvek: hozzájárulás a regionális fejlődéshez” tárgyban, amely kiemeli e nyelvek pozitív hozzájárulását a regionális fejlődéshez;

7. aláhúzza a témával kapcsolatos fokozódó európai érzékenységet, melyet a közösségi jog változása is bizonyít, különösen a Lisszaboni Szerződés esetében, ahol az európai kulturális örökség fennmaradásának és fejlesztésének sarkalatos elemeként jelenik meg a nyelvi és kulturális sokszínűség tiszteletben tartásának elve, az Európai Unió Alapjogi Chartája pedig tilt bármely, a nyelven vagy a nemzeti kisebbséghez való tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetést;

8. megállapítja, hogy még mielőtt ez a jogszabályi alap megszilárdította volna a kisebbségvédelmi rendszert, a különféle közösségi intézmények az akkor létező Szerződésekben (a közösségi vívmányokban) már meglévőnek tekintettek több, a kisebbségek fennmaradását célzó elemet, amit a nyelvi kisebbségek védelmére irányuló, a koppenhágai elveknek megfelelő aktív politikák számonkérése is bizonyított a bővítés során, köszönhetően az Európai Bíróság részéről e téren megnyilvánuló jogértelmezési fejlődésnek is;

9. megerősíti mindazonáltal, hogy bár a közösségi jog változása nagyobb védelmet tesz lehetővé – természetesen figyelembe véve az egyes tagállamok alkotmányos elveit is –, ez még nem jelent olyan jogi alapot az Európai Bizottság számára, amely igazolhatná a történelmi nyelvi kisebbségekkel kapcsolatos speciális költségvetési tételeket;

10. hangsúlyozza, hogy a különféle intézmények, köztük az RB, mennyi erőfeszítést tesznek a többnyelvűségnek a politikai tevékenység és az adminisztratív munka során történő megőrzése érdekében, többek között – ahogyan ezt a Spanyolországgal és az Egyesült Királysággal kötött megállapodások példája mutatja – a kisebbségi nyelvek fokozatos bevezetésével;

11. pozitívan értékeli az Európai Bizottság és a nyelvi kisebbségek érdekében az Unióban tevékenykedő különféle szervezetek közötti együttműködést, és emlékeztet a Hálózat a Nyelvi Különbözőségek Fejlesztéséért (NPLD) munkájára, valamint a Kevésbé Használt Nyelvek Európai Irodájával (EBLUL) – korábban, az intézmény megszűnése előtt – és a Mercator hálózattal folytatott együttműködésre, mely szervezetek már régóta foglalkoznak a kisebbségi nyelvekkel és kultúrákkal kapcsolatban felmerülő kérdésekkel;

12. helyesli, hogy számos európai programban (csak példaként utalunk a Média és a Kultúra programra, a kkv-kat támogató intézkedésekre, a strukturális alapokra vagy az új technológiákkal kapcsolatos fejlesztésekre) már most is szerepelnek a kisebbségi nyelveket anyagilag támogató fellépések. Ezek néha széles földrajzi hátterekre kiterjedő politikákat is figyelembe vesznek, mint a Duna-menti stratégia vagy az Alpok-egyezmény (amelynek keretében az Alpok térségével foglalkozó program is működött);

13. negatívumként jegyzi meg, hogy az Európai Parlament egy 2008-as tanulmánya szerint az uniós nyelvek növekvő számához képest a nyelvi sokféleséget támogató források összege csökkent;

Szükséges fellépések

14. hangsúlyozza saját alapvető szerepét, hiszen az RB olyan közgyűlés, mely képes összegyűjteni és terjeszteni a kisebbségi nyelveknek – és általánosabban véve az európai kulturális sokszínűség kifejeződéseként az egyes nyelvi kisebbségek kultúrájának – védelmére és népszerűsítésére szolgáló „bevált gyakorlatokat”, ami valamennyi történelmi nyelvi kisebbség javát szolgálja;

15. kéri az Európai Bizottságot, hogy folytassa a nyelvi sokféleség előmozdítása érdekében végzett tevékenységét, különféle jogcímeneken támogatva a nyelvtanítást, beleértve a kisebbségi vagy regionális nyelvek tanítását is;

16. felszólítja a közösségi szerveket, hogy mozgósítsák elő a fenti nyelveknek az európai intézmények és a polgárok közötti közvetlen kapcsolatok során történő használatát, bizonyítandó, hogy az Unió közel áll a történelmi nyelvi kisebbségekhez. Ennek során fektessenek külön hangsúlyt a közösségi oldalakra és az internetes kommunikációra;

17. a helyi és regionális önkormányzatokat továbbá információkampányok indítására ösztönzi, hogy a nyelvi kisebbségek jogait, valamint saját közösségük kultúrájának gazdagságát és sokszínűségét megismertessék a többi európai polgárral;

18. azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy támogassa az európai regionális és helyi intézményeket az oktatás fejlesztésében, olyan anyagokkal és eszközökkel, mint a tanárok speciális képzése, figyelembe véve az egyes nyelvi közösségek igényeit;

19. azt ajánlja, hogy a kisebbségi vagy regionális nyelveket teljesen vonják be az Unió szakpolitikáiba és programjaiba, valamint átfogó prioritásaiba, különös tekintettel az audiovizuális ágazatra, az oktatás minden szintjére, a kultúra és a nyelvtanulás területére, valamint a területi együttműködési politika, a regionális fejlesztés, a turisztikai ágazat és a fiatalok közötti cserekapcsolatok terén;

20. azt javasolja az Európai Bizottságnak és így a Tanácsnak is, hogy a regionális politika keretében a következő tervezési

időszakban megfelelő módon vonják be a kisebbségi és regionális nyelveket a kutatási keretprogramba, a Kultúra és média programba, valamint valamennyi a kulturális, oktatási és képzési ágazathoz tartozó programba, különösen az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos cselekvési programba (LLP), és ez legyen érvényes a strukturális alapokkal vagy a digitális menetrenddel kapcsolatos ágazatokra is, valamint mindarra, ami a személyek és kibocsátó közösségek értékeinek a felmutatását tűzi ki célul;

21. felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a történelmi nyelvi kisebbségek érdekében végrehajtandó különböző fellépések (az Euromosaïque tanulmányainak felülvizsgálata által is) rendszeresen aktualizált átfogó keretére lesz szükség annak érdekében is, hogy alkalom nyíljon cserekapcsolatokra és egymás kölcsönös megismerésére az európai integráció összetett szerkezetén belüli szilárd kulturális kohézió megerősítése céljából, mely az európai sokszínűségeken belül meglátja a regionális és kisebbségi nyelvek hozzáadékát is;

22. végül azt szeretné, ha az Európai Bizottság és a Tanács egyre inkább tudatára ébredne annak, hogy megerősített jogalapra van szükség, amely specifikus, megfelelően finanszírozott politikát tesz lehetővé a nyelvi kisebbségek érdekében;

23. azt ajánlja, hogy a tagállamok, amelyek a legfőbb döntéshozók a nyelvpolitikával kapcsolatban, nagyra értékelve a történelmi nyelvi közösségeket, kellő érzékenységgel viszonyuljanak a területükön megnyilvánuló nyelvi sokféleséghez, tudatában annak, hogy a kulturális örökség és minden általa közvetített érték (történelem, nyelv és kulturális hagyományok) elismerése hozzájárul a békés egymás mellett éléshez és az európai identitás gazdagodásához.

Kelt Brüsszelben, 2011. június 30-án.

*a Régiók Bizottsága
elnöke*

Mercedes BRESSO